

— EEN KIJKJE IN DE SCHRIJVERSKEUKEN —

BOUWSTEEN TECHNIEK

T06 – Van chaos naar helderheid

Onderzoeken van wat je al hebt geschreven, zonder meteen te herschrijven.

Dit is onderdeel van de set praktische schrijfhulp van auteur Jurjen Biesbroek – laagdrempelig gereedschap voor beginnende schrijvers, oorspronkelijk bedoeld als zelfhulp voor zijn eigen schrijfontwikkeling.

01 Theorie: van corrigeren naar onderzoeken

Een rommelig concept is geen teken dat je faalt — het is een teken dat je aan het creëren bent. Schrijven is ook een proces van denken, luisteren, afwegen en aanpassen, geen zuiver intellectuele exercitie: zo ontdek je hoe het verhaal werkelijk zou kunnen of moeten zijn. Veel schrijvers verwarren helderheid met verfijning, maar elke afgeronde, gepolijste roman begon als een uitgestrekte woestijn met veel onvruchtbaar zand en losse wegwaaiende korrels. Helderheid is dus geen startpunt — het is iets waar je naartoe werkt, door je materiaal opnieuw te bekijken en de juiste vragen te stellen.

Dit onderwerp sluit aan op de beschreven bouwsteen S01 over het vastlopen in je schrijfproces. Het gevoel van overweldigd worden door de veelheid aan informatie waardoor je gaat twijfelen aan je verhaal of aan jezelf.

Het is belangrijk om je mindset te verschuiven van "corrigeren" naar "onderzoeken". Dit moment, deze fase gaat niet over het repareren van je verhaal, maar om het begrijpen. Daar heb je een wezenlijk andere houding voor nodig: bij corrigeren beoordeel je meteen wat goed of fout is; bij onderzoeken breng je eerst in kaart wat er is, zonder oordeel, voordat je iets verandert.

Onderstaande vragen vormen een kompas om de rode draad van je verhaal te vinden. Waarmee worstelt je protagonist werkelijk, onder de oppervlakte van de plot? Niet het logische doel, maar het onderliggende gevecht. Welke verandering moet je hoofdpersoon ondergaan gedurende het verhaal en welke kernovertuiging wordt daarbij uitgedaagd. Welke scènes voelen het meest geladen aan, en waarom? Vaak legt één enkele zin of scène het hele punt van je verhaal al vast — het verhaal onder de plot.

De concrete techniek om dit te doen heet omgekeerd schetsen: in plaats van vooraf te plannen wat er moet gebeuren, vat je ná het schrijven elke bestaande scène samen in een zin of twee. Dat laat je inzoomen op de volledige vorm van je verhaal en identificeren wat al werkt en wat meer ontwikkeling nodig heeft — zonder de druk van onmiddellijk herschrijven of polijsten. Groepeer je scènes vervolgens ruwweg in begin, midden en eind om de boog te lokaliseren; het gaat er hierbij nog niet om een perfecte structuur te vinden, alleen om een eerste indruk van de fasen. Vraag je per scène af wat een scène doet. Introduceert ze een nieuw probleem, versterkt ze een relatie, levert ze een gevolg op? Je beoordeelt de functie ervan, niet de kwaliteit — Op dit moment ben je de regisseur, de rol van de criticus komt pas later.

Kom je hiaten, herhalingen of tegenstrijdigheden tegen? Dat is normaal en zelfs waardevol — het betekent dat je materiaal hebt om mee te werken. Je leert hoe het verhaal verteld wil worden. Probeer niet alles in één keer op te lossen; je bent aan het onderzoeken, niet aan het repareren. Vooruitgang in deze fase wordt gemeten aan helderheid, niet aan hoe gepolijst je pagina's zijn.

02 Praktijkvoorbeelden

Omgekeerd schetsen is een breed erkende revisietechniek onder professionele schrijvers en redacteurs. Twee voorbeelden laten zien hoe krachtig het in de praktijk werkt.

Chelsea Abdullah — van 297.000 naar 140.000 woorden

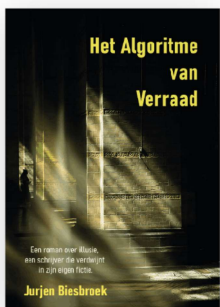
Fantasyschrijfster Chelsea Abdullah beschrijft hoe ze na haar eerste concept een omgekeerde schets maakte van elk hoofdstuk — niet wat ze van plan was te schrijven, maar wat er daadwerkelijk op de pagina stond. Daarbij ontdekte ze twee volledige perspectiefpersonages die ze aanvankelijk dierbaar vond, maar die bij nadere inspectie

niets wezenlijks aan het verhaal toevoegden — ze schrapte ze volledig. Ook vond ze een heel hoofdstuk dat uiteindelijk maar één scène bevatte, uitgesponnen over twaalf pagina's; dat hoofdstuk werd samengevoegd met het vorige. Het resultaat: haar concept kromp van 297.000 naar 140.000 woorden, puur door eerst te zien wat er werkelijk stond voordat ze ging herschrijven.

Mary Kole — de omgekeerde schets als redactioneel gereedschap

Kinderboekenredacteur en auteur Mary Kole gebruikt omgekeerd schetsen structureel bij het begeleiden van schrijvers: per hoofdstuk noteert ze de belangrijkste plotpunten, subplots, karakterbogen en de relatie met bijpersonages en de tegenstanders. Haar aanpak laat zien dat een omgekeerde schets zich aanpast aan het genre — een mysterieroman vraagt om het bijhouden van aanwijzingen en verdachten, een liefdesverhaal om emotionele beats en keerpunten. Er is geen vast format: sommige schrijvers werken met opsommingstekens, anderen met een mindmap of kleurcodering per personage of thema. Het gaat niet om een perfect document, maar om een eerlijk beeld van wat er werkelijk staat.

03 Mijn voorbeeld: hoe ik het deed als beginnend schrijver

Het Algoritme van Verraad bestaat uit twee sterk verweven tijdlijnen — een goede kans om de drie kernvragen er retrospectief op toe te passen.

Vraag één (waarmee worstelt de hoofdpersoon onder de plot) leverde bij nader inzien een scherpere formulering op dan ik tijdens het schrijven zelf had: niet "kan Sybren zijn boek afronden", maar "kan Sybren een relatie vertrouwen waarvan hij de ware aard niet kan doorzien" — een vraag die zowel bij de Kaileigh-lijn als bij Benedict en Lila past.

Vraag twee (hoe verandert de hoofdpersoon) maakte zichtbaar dat Sybrens boog vooral draait om het langzaam kunnen toelaten van imperfecte, menselijke verbinding in plaats

van de gecontroleerde, frictieloze AI-relatie.

Vraag drie (welke scènes voelen het meest geladen) wees sterk naar de McDonald's-confrontatiescène met Karel — een goede indicatie dat die scène een scharnierpunt in het boek is, ook al had ik dat tijdens het schrijven zelf niet zo bedacht.

04 Zoek je eigen voorbeeld

Blader naar een deel van je eigen concept dat rommelig of onoverzichtelijk aanvoelt.

Beantwoord de drie kernvragen: waarmee worstelt je hoofdpersoon onder de plot, hoe verandert die hoofdpersoon en welke scènes voelen het meest geladen?

Heb je die vragen beantwoord? Ga dan verder met de oefening hieronder op jouw eigen materiaal.

OEFFENING · 20–30 MINUTEN

Omgekeerd schetsen

Jouw oefening: kies vijf tot tien scènes uit het deel van je concept dat rommelig aanvoelt. Vat elke scène samen in één zin, gericht op functie (niet op kwaliteit). Groepeer ze daarna ruwweg in begin, midden of eind om de boog te lokaliseren.

Controlevraag: zijn er scènes die dezelfde functie vervullen? Zijn er hiaten tussen belangrijke keerpunten? Noteer het alleen — je hoeft nog niets op te lossen.

05 Zelfcontrole

Loop je omgekeerde schets na op de volgende drie punten.

- ☐ Kun je van elke scène in één zin de functie benoemen?
- ☐ Zijn er scènes die hetzelfde doen, of hints naar een subplot die nergens wordt opgelost?
- ☐ Beoordeel je op dit moment functie, niet kwaliteit — heb je de neiging om al te polijsten weerstaan?

Dit onderdeel kun je uiteraard toepassen op elk deel van je concept dat je zelf onderhanden neemt.

06 Samenvatting

Belangrijkste onderwerpen

De mindsetverschuiving van corrigeren naar onderzoeken; drie kernvragen om de rode draad van een verhaal te vinden; omgekeerd schetsen als techniek om een bestaand concept in kaart te brengen zonder het meteen te herschrijven.

Kernpunten

Helderheid komt niet vóór het schrijven, maar erdoor — het is een resultaat van onderzoek, niet een voorwaarde om te beginnen. Rommel in een eerste concept is normaal en zelfs noodzakelijk. Omgekeerd schetsen (scènes ná het schrijven samenvatten op functie) maakt de structuur van een verhaal zichtbaar zonder de druk van direct herschrijven.

Conclusies en acties

Beantwoord de drie kernvragen voor je eigen hoofdpersoon. Vat bestaande scènes samen op functie, niet kwaliteit. Groepeer scènes ruwweg in begin, midden, eind om de boog te lokaliseren, zonder nog te oordelen over wat goed of slecht geschreven is.

BRONVERMELDING

Podcast: *Writer Unleashed*, Nanci Panuccio — aflevering #236 "Van chaos naar helderheid in je warrige concept".

Aanvullende bronnen: Chelsea Abdullah, "Reverse Outlines: 'Finding' your story during revisions" (auteursblog, 2021); Mary Kole, "Writing a Reverse Outline" (marykole.com), tevens auteur van *Writing Irresistible Kidlit*.

Toepassing: fragmenten uit *Het Algoritme van Verraad* (Jurjen Biesbroek, 2026).